

KABALISTICKÁ KONJUNKČNÍ MYSTIKA

Gerhard Wehr

Ve všeobecných dějinách náboženství představuje sjednocení protikladů ústřední, neustále se objevující motiv; posvátná svatba, hieros gamos, patří tedy i k ústředním obrazům kabaly, židovské mystiky. V Zoharu (Knize lesku), v jednom z hlavních kabalistických děl, se píše:

A když jsou (to mužské a to ženské) takto spojeni, stávají se vskutku jediným tělem... Proto tradice praví, že to mužské se samo jeví pouze jako část těla, a rovněž tak to ženské. Když se však spojí v jeden celek, jeví se jako jedno skutečné tělo.

A dál:

Dáma se přimkne ke Králi a stanou se jediným tělem... Proto se na ten den objevuje požehnání. Z toho tedy vyplývá, že kdo se nevyskytuje jako mužské a ženské, nazývá se polovičním tělem. A požehnání nespočívá na nedokonalé, neúplné věci, nýbrž na dokonalém místě a na dokonalé věci. Nikoliv na poloviční věci, neboť poloviční věc nemůže vydržet až navěky, ani nemůže být navěky žehnána.

Pozoruhodné je, že tyto věty nacházíme ve významném monologu o mystériích sjednocení, které autor knihy Zohar připisuje umírajícímu *Simonu bar Jochaj*, který byl jednou z velkých talmudských autorit a údajným původcem pramene tohoto kabalistického spisu. Tak se smrt, již *Dietrich Bonhoeffer* nazval tváří v tvář vlastnímu skonu „nej vyšším svátkem na cestě k věčné svobodě“, dostává do bezprostřední blízkosti jiného všelidského tématu, jímž je svatba. Zohar na tomto místě pokračuje dál:

Když ale pak byly máry opět vyzdviženy, tu on byl pozdvižen do vzduchu a oheň hořel před ním. Také bylo slyšet hlas, který pravil: „Přistupte, pojdte a shromážděte se k svatební hostině rabi Šim'ona!“ (Dochází pokoje a odpočívá na loži svém) — Když byl nesen k hrobu v jeskyni, bylo z ní slyšet hlas, který pravil: „To je ten muž, který dal zachvívati se zemi a trásti se království. Jak k mnohým osvobozením dojde dnes kvůli tobě v nebesích! To je rabi Šim'on Jochaj, jímž se bude Svatý Požehnaný honosit po všechny dny. Blahoslavený jeho podíl nahoře i dole! Jak mnoho pokladů je uschováno pro něho nahoře!“

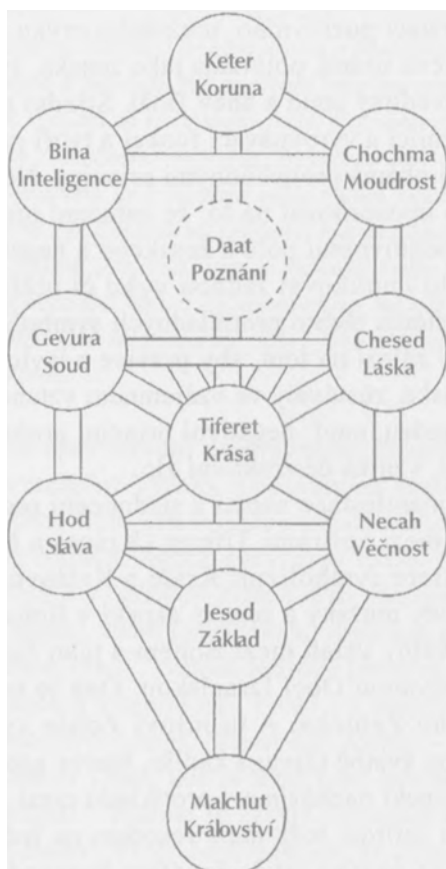
Obraťme nyní zrak k některým základním představám, které kabalisté znázorňují na takzvaném stromu sefirot. Deset sefir neboli odlesků můžeme na jedné straně chápat jako emanace skrytého Boha (Ejn sof), který vystupuje ze svých temnot v moudrosti, lásce a hněvu, projevuje se v milosrdné přízni i trestajícím soudu a veškerému stvoření dává pocítit svou Přítomnost (Šechina). V sefirotickém stromu kabalistů se zároveň manifestuje obraz prvotního člověka, tj. věčné lidské bytosti, založené na úplnosti a dokonalosti. Jinými slovy, způsoby projevu Boha a dynamika, která tvoří tajemný základ jeho bytosti, korespondují - sub specie aeternitatis - s člověkem.

Kabalisté uzpůsobili strom sefirot tak, že vznikl útvar v podobě desetidílného organismu, jehož jednotlivé údy neboli potence (odlesky) jsou ve vzájemném proměnlivém organickém vztahu. Na tomto „stromě“ kabalista rozlišuje kromě horní trojice, tvořené Korunou (Keter), Moudrostí (Chochma) a Porozuměním (Bina), ještě střední a - nehledě na Malchut - dolní trojici. Odkrývá pravý, střední a levý sloup prapotencí. Při tomto pohledu se objevují

různorodé proměnlivé vlastnosti a polarity, které touží po sjednocení.

Je to především desátá sefira, která pod jménem Malchut (Říše), příp. Sechina, skrývá Přítomnost Boží. Je to „ztělesněný“ sestup Jediného, je jeho obydlím a současností. Zároveň představuje mystické tělo knesetu, tedy společenství Izraele. Zbožný (chasid) jí věnuje veškerou lásku a skutky ve svém životě. A pokud tak činí, nachází se v bezprostředním spojení mezi horními a dolními potencemi neboli základními prvky tajemství Božství.

I zde je ústřední duchovní zážitek vyjádřen erotickým jazykem a sexuální symbolikou. Ta tvoří - jak se v dějinách mystiky a náboženské ezoteriky neustále přesvědčujeme - výrazový prostředek, který jako žádný jiný umožňuje každému, koho se to týká, transcendovat práh individuálna. A protože člověk na vrcholu svého milostného zážitku - „v záblesku přítomnosti“, jak říká mystik — přesahuje sám sebe, posvátný sňatek se ve všech svých kvalitách mystického prožívání stal výrazem nadindividuálna - nadpřirozená. Jde tu o spojení (sdílení společenství) s bytostmi vyšších světů. Tváří v tvář tomuto prožitku nemůže již člověk dále zůstat takovým, jakým je. Musí se stát tím, čím se stát má. Skrze to, co jej přesahuje, vstupuje do nového způsobu bytí. Svědek takového hraničního, vrcholného zážitku (peak experience) si uvědomuje, že ani jazyk erotiky a sexuální nestačí pro

Strom Sefirot

pochopení skutečnosti. Neboť i této řeči symbolů se musí nakonec vzdát. Musí ji opustit kvůli zážitku Nic, prostého jakéhokoli objektu. Je to nezbytné, pokud máme překročit prostor prozatímních obrazů a máme-li se vyhnout špatnému chápání a materialistické konkretizaci, např. zplošťujícímu sexualizmu.

Na stromu sefirot se tajemství napětí mezi protiklady a jejich sjednocení odráží různými způsoby, např. v protikladech pravé a levé strany. Pravý sloup je manifestací pozitivního, mužského prvku a lásky, zatímco levá strana, pojmána jako ženská, symbolizuje spravedlivý soud a hněv Boží. Střední pilíř má harmonizující a vyrovnávací funkci a tvoří prostředníka mezi oběma protichůdnými principy. Není snad již nutno upozorňovat na to, že zařazení mužského prvku k pozitivnímu pólu a ženského k negativnímu by nemělo implikovat žádnou vyšší či nižší pozici uvnitř systému těchto protikladných symbolů. Spíše podstatně záleží na tom, aby pravice a levice, mužské a ženské, zůstávaly ve vzájemném vztahu. Teprve když jeden, např. negativní princip, prolomí toto propojení, vzniká destruktivní zlo.

Další manifestace napětí a sjednocení protikladů existuje mezi sefirami Tiferet (Krása) a Malchut (Říše), které symbolizují Krále a Královnu, příp. Dámu, tedy mužský a ženský aspekt v Bohu. Jedná se o posvátný vztah mezi Bohem a jeho Sechinou, představovanou Obcí Izraelskou. Ona je nevěstou nebeského Ženicha. A tu mluví Zohar výslovně o posvátné svatbě (zivuga kadiša, hieros gamos). Jiný aspekt nacházíme v protikladu mezi devátou a desátou sefirou, tedy mezi Jesodem na jedné straně, jenž se nazývá také „Josefem Spravedlivým“, k němuž se současně sbíhají všechny horní sefiry a v obrazu prvotního člověka tvoří jeho falus, a matrounou Malchut (Říše), příp. Šechinou (Boží přítomností) na straně druhé.

Možnosti těchto vztahů vysvětluje *Gershom Scholem* takto:

Sjednocení Tiferet a Malchut se tu objevuje spíše ve všeobecných obrazech jako sňatek Svatého Krále a Královny, zatímco spojení Jesod a Malchut se zcela přesně a bez rozpaků popisuje jako pravzor sexuálního spojení ve stvořeném světě. Posvátnost plození jako skutečného mystéria, pokud se děje v rámci řádů svatosti, se v Zoharu stále znovu zdůvodňuje výslovně s poukazem na existenci hieros gamos v oblasti sefirot. Jen tam, kde se opouští tento rámec, upadá sexuální oblast do neposvátna, na něž se pak nenahlížijako na profánní, nýbrž jako na démonické a zavržené.

Tím se opět zabránilo nesprávnému chápání, kterému jsou zmíněné výroky o posvátném sňatku vystaveny. Cílem není sexualizace náboženské, zvláště mystické oblasti, nýbrž *posvěcení všeho tělesného a pohlavního* v úplných lidech. Pro zbožného Žida, kabalistického, nebo chasidského mystika, následovníka *Bálšem Tova*, svatost neustále přebývá ve hmotných věcech a v tělesnosti. Proto i ti nejpřísnější židovští asketové - např. *Šimon bar Jochaj* - odmítají celibát, neboť „tam, kde je muž sám, bez ženy, není žádné radosti“. Radost je živým výrazem vnitřního vztahu k Bohu⁶. Proto není náhoda, že Zohar začíná podobenstvím o „růži mezi trny“, které poukazuje na tajemství mystického spojení, a že osobnost zakladatele kabalistické moudrosti končí svůj pozemský život řečí o svatbě Krále a Matrony. Jak jsme již viděli, je tím vyřčeno cosi o intenzitě napětí mezi protiklady protichůdných symbolů smrti a života, resp. lásky. Sefiry Chesed a Din kromě toho odpovídají proudícím vodám lásky a milosti a temnému ohni přísného soudu, zatímco Necach a Hod se považují za „nerozlučné přátele“. Chochma a Bina někdy vystupují v personifikované podobě a tvoří protikladný mužsko-ženský pár, otce a matku (tzv. matku světů). V Zoharu se píše:

Když Starý, jehož Jméno budiž posvěceno, přijal podobu, utvořil vše v mužské a ženské formě. V jiné formě nemohou totiž věci existovat. Proto také už první počátek vývoje, který začal Moudrostí, byl zároveň mužský a ženský, jmenovitě Chochma jako Otec a Bina jako Matka, z jejichž sjednocení povstalo všechno ostatní.

Také veliké téma exilu a konce odcizení (ve vykoupení) je vnitřně provázáno s posvátným sňatkem. Překvapující přitom je, že pro kabalisty se návrat lidu Izraele do Zaslíbené země neuskutečňuje v okamžiku vstupu do země otců a ukončením staletí trvajících pobytu v exilu mezi národy. Musíme vzít do úvahy mysticko-eschatologické hledisko. Podle něj je pozemský návrat pouze obrazem a podobenstvím procesu vykoupení, který se odehrává uvnitř Boha. Je to Šechina, Boží Přítomnost, která bloudí po zemi a jež se nakonec vrátí do horního světa, aby se spojila s Bohem. V řeči Zoharu je to vyjádřeno takto:

Je psáno: A byl večer a bylo ráno, den jeden. Neboť Noc nemůže existovat beze Dne, ani Den nemůže existovat bez noci a nazývají se jedním pouze v jednotném spojení. Svatý - budiž požehnán — a Obec izraelská se nazývají Jedním, avšak jeden bez druhého se nenazývají Jedním... Jelikož je nyní Obec izraelská v exilu, nenazývá se, smím-li to tak říci, Jedním. A kdy se bude nazývat Jedním? V době, kdy Izrael vyjde z exilu a Obec izraelská se vrátí na své místo, aby se se Svatým, budiž požehnán, spojila, jak si můžeš přecíst: „ V onen den bude Pán jeden a jeho Jméno bude jedno. Jeden bez druhého se nenazývají Jedním. “

Máme tedy před sebou zbožnost, v níž lze prožít mystérium sjednocení v různých úrovních: v horní, božské rovině jako proces v samotném Božstvu, i v dolní, tělesné, příp. mezilidské úrovni. Společenství v Bohu touží po ztělesnění v dějinách lidstva i v individuální oblasti. Na druhé straně nachází dolní, tělesné spojení svůj skutečný cíl teprve tehdy, kdy i láskyplně objetí muže a ženy odpovídá spojení na božské úrovni, když se mu podobá. Puritánský dualismus, který od sebe odtrhává obě dimenze a chtěl by je prohlásit za vzájemně neslučitelné, je této religiozité cizí. Na lidském spojení spočívá odlesk svátého sňatku (zi- vuga kadiša). Přesto přirozený akt nestačí. Erós a sexus potřebují také spojení s vyšším světem. Musí se proto uskutečnit se správnou intencí a zaměřením (kavana), tedy s ohledem na Boží lásku, toužící po společenství. Zkrátka, jde o realizaci posvátného sňatku.

Proto Gershom Scholem zdůrazňuje: *Veškerá dynamika pojmu Boha v Zoharu je postavena na tomto učení o realizaci jednoty božského života v hieros gamos a v žádném případě ji nelze od něj oddělit, ačkoliv se to později stalo ve slátaninách různých alegorických výkladů této sexuální symboliky, neboť obrazy, které autora Zoharu strhly k tak velkému nadšení, činily potíže rovněž významným teologům kabaly... Zatímco horní Šechina je myšlena jako spočívající v nerozlučném, nikdy nepřerušném spojení s horní Sofu, „ Otcem “, ve spojení, které zůstává konáním lidí zcela nedotčeno, tato coniunctio Krále a Královny v současném stavu světa, tedy od vyhnání z ráje, již není pouze věcí Boha, nýbrž i člověka. Tak se toto mystické sjednocení často stává záměrným předmětem rituálu. Při vyhnání z ráje byla „dolní Matka“, tj. Šechina, vyhnána také. Ano, jak se praví na místě známém svou odvážnou exegezí (I, 53b), ono vlastně není úplně jasné, kdo koho vyhnal z ráje: Bůh člověka nebo člověk Boha v aspektu Šechiny! Od té chvíle však vládne takový stav věcí, který je v Zoharu vyjádřen centrálním obrazem „exilu Šechiny“, tedy jejího vydělení se z trvalého spojení se silami, jejichž nositelkou a zprostředkovatelkou ve stvoření by měla být právě ona. To, co jí chybí, by měl nyní nahradit člověk.⁹ Ale jak se to má stát, když místo posvátné svatby leží v dolním i v horním světě?*

I když se kabalistický mystik stahuje do niternosti prožitku svého vhledu, z času na čas v něm ožívá touha tuto vnitřní zkušenost a zření nějak zviditelnit a učinit hmatatelným. Chce to umět i ztělesnit. Chce se aktivně podílet na díle tohoto ztělesnění. Jedinečnou možnost tu skýtá rítus s celou řadou svých kulticky-sakrálních úkonů. Náboženské zvyky, úkony doprovázené recitací a modlitbami mohou být najednou straně uskutečňovány a spoluprožívány tím, kdo vstupuje do tradice této zbožnosti. Na druhé straně mohou být tyto rituální postupy chápány jako nádoby pro vysoce ezoterický obsah. K tomu však potřebujeme zvláštní ezoterické vědění, jehož se dosahuje iniciací. Samy o sobě profánní, všední lidské úkony jako jedení, pití nebo pohlavní styk, se stávají sakrálními symboly, které povznášejí lidi nad sebe samé.

Jídlo a pohlavní styk tu zřejmě stojí jen na hranici této oblasti, neboť bychom mohli zcela právem říci, že když už ne v rabínském židovství, pak alespoň v mýtickém myšlení vcházejí tyto akty do úzkého spojení s oblastí posvátna. Při pokusu dokázat, že veškeré zděděné rituály židovství jsou kabalistickým mystériem, které by ve smyslově podobě mohlo člověku zpřístupnit nadsmyslovou skutečnost nebo proces, věnovali kabalističtí mystikové zvláštní pozornost svátečním obřadům, především oslavě šabatu.

Obraz posvátného sňatku nabývá proto ústředního významu jak v Zoharu, tak u pozdějších takto zaměřených kabalistů; kabalista tak např. spatřuje v se- firách Tiferet (Krása, muž) a Malchut (Říše, Sechina, žena) spojení mužské a ženské potence v Bohu. Svátek týdnů, který se slaví v 50. den po

Pesachu a připomíná Boží zjevení na Sinaji, tak dostal zvláštní mystický smysl. Skutečnost uzavření smlouvy mezi Jahvem a jeho lidem Izrael znamená pro mystika jako *Šimon bar Jochaj*, o němž vypráví Zohar, akt Boží svatební smlouvy. Každoroční návrat tohoto svátku musí být proto odpovídajícím způsobem připraven a realizován. Již v noci, která svátku předchází, musíme mít na zřeteli mystický význam. *Neboť toto je noc, kdy se Nevěsta chystá na svatbu se svým Ženichem, proto se považuje za přiměřené, aby se všichni, kteří patří k paláci Nevěsty, tedy mystikové a usilující o Tóru, přidružili k ní a ve slavnostním obřadu se podíleli na přípravách svatby. Jsou to mystikové, kteří dávají Šechině ten správný šperk, s nímž půjde příštího jitra pod svatební baldachýn."*

V čem jiném by měly spočívat přípravy na svatbu než v tom, že se ve stavu soustředění (kavana) recituje Tóra, božský návod s celým svým pokladem písní a modliteb, všech 24 knih Svatého Písma? Adept kabaly, jenž zná tato mystéria, neboť ví o duchovním významu písmen v Bibli, tedy přejímá roli „družby Šechiny“, Boží velebnosti, která se chce přiblížit člověku a tak kráčet vstříc svému Ženichovi. *Gershom Scholem* přináší informaci o tom, že se vyprávění Zoharu o této svatební slavnosti stalo od počátku 16. století základem pevného rituálu. *Noc před mystickou svatbou se trávila v bdění až do rána a přednášel se určitý výběr ze všech knih Bible, ale také ze spisů Mišny a ze Zoharu se četly úryvky, pojednávající o tomto svátku. Tento zvyk byl neobyčejně populární a rovněž dnes je velmi rozšířený. Představa o svatbě byla udržována natolik, že následujícího rána, při vyzdvihování Tóry v synagoze a před čtením Deseti přikázání, kabalisté na mnoha místech přednášeli dokonce text formální svatební smlouvy mezi „Ze-nichem-Bohem“ a „Pannou Izraelskou“.*

Pokud se v této smlouvě jednou a provždy uskutečnilo sebesdělení Boha, židovský kalendář svátků slouží (z kabalistického pohledu) k tomu, aby se tato událost více než třítisícileté historie stala pokaždé přítomností. Totéž neméně platí i o šabatu, který začíná v pátek večer, kdy vzchází světlo horního světa a vnáší útěchu a štěstí do pozemského světa šesti všedních dnů. Samotný šabat, který - podle *Scholema* - můžeme nazvat dnem kabaly, je časem svatby. Někteří talmudští učenci se již v době soumraku zahalovali a volali: „Pojďme vstříc Královně Sabat!“ Nebo: „Pojď, ó nevěsto, pojď!“ A v jednom z kabalistických hymnů ze školy *Moše Cordovera* se zpívá:

Pojď, příteli můj, vstříc nevěstě, tvář Sabatu uvítejme!

Z těchto slov bezpochyby promlouvá velká entuziastická naděje starého i nového Izraele. Na druhé straně jsou však i výrazem radostného objetí muže a ženy. Mluví-li tradice o tom, že učenci Tóry si zvolili pro spojení se svou ženou páteční noc, pak je to proto, že se v noci o šabatu spojuje v posvátném sňatku také božský Král se svou nevěstou Šabat. Z tohoto mystického sjednocení pocházejí duše spravedlivých, tj. těch, kteří představují nosné pilíře Boží Říše. Pozemské spojení muže a ženy je proto tělesnou analogií nebeské svatby. Již kvůli tomu se manželství považuje za mystérium, střežené s velikou bází: „Toto tajemství je veliké!“

Pokud jde o kabalistický rituál šabatu, o něm *Gershom Scholem* říká: *Již dlouho před počátkem šabatu, v době před soumrakem, zvykli kabalisté v Safedu (který byl tradičním centrem kabalistů v Palestině) a v Jeruzalémě v bílém oděvu - nikoli v černém nebo červeném, který by poukazoval na síly soudu a omezení - vycházet za město, do volné přírody, která se příchodem Šechiny měnila na ono „pole posvátných jablek“ (pole plodnosti). Tato vycházka ztělesňovala průvod, který kráčí vstříc nevěstě a má ji přivést. Přitom se zpívaly zvláštní hymny k počtě nevěsty a žalmy radostného vytržení - jako žalm 29 a z dalších žalmy 95-99. Nejznámější z těchto hymnů (Pojď, příteli můj, vstříc nevěstě) velmi výrazně spojuje s mystickou symbolikou mesiášské naděje na přivedení Šechiny zpátky z exilu a také dnes se zpívá v každé synagoze... Jicchak Lu-ria pak považoval za zvlášť vhodné a „mystickým významem oplývající“ při návratu domů políbit ruce matce. Pak se ve slavnostním kruhu zasedlo ke stolu, mlčky se z něj vzaly dvě myrtové kytičky pro nevěstu a ženicha a zazpíval se pozdrav andělům šabatu, tedy oněm dvěma andělům, kteří podle Talmudu vedou člověka při počátku šabatu domů. Rovněž nesměla chybět chvála židovské hospodyně, volání a pozvání, aby se Šechina i se „Starým Svatým“ zúčastnila této sabatové hostiny. Nakonec zaznělo volání ve slavnostní aramejštině:*

*Připravte hostinu dokonalé víry
k občerstvení svátého Krále.
Chystejte královskou hostinu!
Toto je pokrm z pole posvátných jablek...*

Recitace Písně písní jakožto svatební písně božské Nevěsty (Šechiny), která byla bezpochyby základní součástí recitací v podvečer šabatu, ještě více zdůrazňovala svatební charakter. Na základě toho můžeme pochopit i sakrálně-erotické náznaky, jež nejsou nepodobny těm z náboženství mystérií a které se vyskytují v šabatovém hymnu, v němž se pozemská a nebeská svatba slévají v posvátnou jednotu. Nacházíme tu zmínku o „posvátných jablkách“ (magické duda‘im, mandragora či „jablíčka lásky“); ženich chce svou nevěstu obejmout „v jejím základu“ a darovat jí naplnění. Nesmí se zapomenout ani na ryby jakožto páteční pokrm, neboť ryby jsou symbolem plodnosti a mají se jíst právě v podvečer šabatu. Proto se jedí ryby v pátek. To se zpívá i v hymnu, který má v rituálu šabatu své stálé místo:

*V hymnech tu zpívám o cestě k branám,
o poli jablek, jež svátá jsou.*

*Připravujeme jí nyní nový stůl,
krásný svícen, jenž necht' nám svítí v hlavách.*

*Mezi pravou a levou stranou přichází nevěsta
s posvátnou ozdobou a ve slavnostním rouchu.*

*Ženich ji objímá v jejím základu,
ze všech sil jí daruje naplnění.*

*Pominulo trápení a bolestný křik,
náhle nové tváře a duše a duchové.*

*Přináší jí radost dvojitým způsobem,
zazáří světla a proudy požehnání.*

*Družbové, vejděte a připravte nevěstu,
rozličné pokrmy a různé druhy ryb,*

aby plodila duše a nové duchy...

*Postavím mystický svícen směrem k jihu,
stůl s chleby dám na místo severní.*

*S vínem v kalichu a větvičkami myrty,
snoubencům vstříc, slabým k posílení.*

*Upleteme jim koruny ze vzácných slov,
ke korunování sedmdesáti na padesát branách.
Kéž je Sechina obklopena šesti sabatovými chleby,*

na každé straně spojena s Horním.

Zpřítomnění božského spojení o šabatu mělo tedy určitý vliv na člověka, toužícího po sjednocení a úplnosti. Radost šabatu obsahuje dvojitý aspekt - aspekt mužsko-ženského erótu, který Zohar výslovně zdůrazňuje, *neboť potěšení z tohoto spojení přináší potěšení z (naplnění) příkázání a potěšení z (naplnění) příkázání přináší potěšení Sechině... Máme říci, že když někdo nenavštíví svou ženu, hřeší tím? Tak tomu nepochybně je, protože tím se vyhýbá slávě horního spojení, která by se s ním spojila, a jeho domácnost (žena) by toho byla příčinou. A za druhé kvůli tomu, že když jeho žena otěhotní, to horní spojení jí sešle svátou duší a taková smlouva se nazývá „Smlouva Svatého, budiž požehnán“. Proto by měl být každý při takovémto potěšení soustředěn tak, jako při potěšení ze šabatu, což je spojení moudrých... Když nastane šabat, měli by učenci potěšit svou domácnost kvůli slávě toho horního spojení a zaměřit svá srdce po vůli Pána.*

Podobně zní odpověď Zoharu na otázku, kdy lze člověka nazvat jedním, tj. úplným. Tato odpověď se nese plně ve znamení mystéria coniunctionis:

Ve chvíli, kdy se objeví muž a žena, posvěti se v horní Svatosti a soustředí se na to posvěcení. A pojď a viz! Ve chvíli, kdy se člověk nalézá v jediném spojení muže a ženy a soustředí se na posvěcení tak, jak se patří, tehdy je dokonalým a nazývá se „jedním bez vady“. Proto by se měl muž v té chvíli potěšit se svou ženou, aby oba dva nabyli společné vůle, a oba by se měli v jednotě soustředit na tu věc. A když se oba ocitnou v jednotě, tehdy se oba sjednotí duší i tělem. Duší, neboť se k sobě vzájemně přimkli v jediné vůli. Tělem, protože, jak už bylo vysvětleno, muž, který se neožení, je jako někdo s polovinou (těla). Ale když se muž a žena spojí, tehdy se stanou jedním tělem. Zjistíme, že jsou jediná duše a jediné tělo, a člověk se nazývá jedním. Tehdy Svatý, budiž požehnán, spočine v „jednom“ a pošle Svatého ducha na to místo.